

limitate la prejudecățile și despotismul anacronic dintr-o familie castiliană. Redus la tema esențială, care e și a clasicismului – lupta dintre pasiune și datorie, dintre trăirea omenească autentică și gesticulația formală frustrantă –, textul își dezvăluie profunzimi noi și semnificații perene, cu adevărat clasice. Ținuta impecabilă a montării, la trei ani de la premieră, este un fapt rar; cu atât mai mult se cuvine lăudată întreaga echipă a interpretelor, în frunte cu excelențele Florina Cercel (Bernarda) și Ileana Stana Ionescu (La Poncia).

Festivalul de la Arad s-a încheiat, în triumf, cu două spectacole de Silviu Purcărete: **Decameron 649** după Boccaccio, la Teatrul „Anton Pann” din Râmnicu Vâlcea, și **Titus Andronicus** de W. Shakespeare, la Teatrul Național din Craiova, montare a cărei carieră internațională a atins apogeul. Ele, aceste spectacole, ar fi putut figura foarte bine și într-un festival de teatru modern, chiar avangardist – să ne amintim ce șoc a produs la premieră folosirea abundentă a nudului în **Decameronul** sau violențele de expresie vizuală din **Titus...** Într-un festival de teatru clasic, exemplul lui Purcărete stă însă mărturie pentru modul în care se poate raporta spectacolul modern la operele perene ale umanității, făcându-le să comunice în limbaj actual adevăruri eterne. Un dat care este al teatrului în mai mare măsură decât al altor arte, grație vitalității, mobilității limbajului său, apt să integreze rapid noutățile, pe care acest regizor știe să le exploateze cu har. Cum altfel ar fi putut povestirile licențioase ale lui Boccaccio să devină argumente în acea subtilă elegie a morții care e **Decameronul** lui Purcărete și cum s-ar fi putut transforma sângeroasa tragedie a decăderii lui Titus Andronicus într-un simbol al degenerării civilizației, al eșuării în violență și carnagiu a aroganței noastre lumi evoluate? Dat fiind că în ultima vreme Silviu Purcărete montează aproape numai opere ale repertoriului clasic (**Phaedra, Danaidele, Orestia**), s-ar putea spune că pasiunea sa de a verifica eroziunea lor în timp este egală cu forța teatrului de a parveni la adevărurile lor veșnice.

Colocviul cu tema „În text și în afara textului”, care a încheiat Festivalul de teatru clasic de la Arad, a formulat explicit unele dintre problemele sugerate de spectacolele prezentate, încercând să puncteze direcțiile viabile de valorificare a repertoriului clasic în spectacolele actuale. Contribuțiile scriitorilor și criticilor din Arad, ca și ale excelentului public arădean, au deschis perspective interesante discuțiilor, care s-au finalizat cu promisiunea amplificării, în viitor, a duratei festivalului, a diversificării spațiilor de joc, în așa fel încât spectacolele să poată fi văzute de cât mai mulți oameni.

Impecabil organizată, prin grija lui Ovidiu Cornea, directorul teatrului și director executiv al festivalului, dar și a forurilor locale și centrale implicate (Ministerul Culturii, Consiliul Județean și cel Municipal de cultură), reuniunea de la Arad s-a vrut și un târg de spectacole pus la dispoziția altor festivaluri din țară și din lume, care, în acest an, au fost reprezentate mai firav. Perspectivele vor fi însă excelențe, dacă se va continua în aceeași notă de seriozitate și exigență.

DOINA PAPP

UN FESTIVAL CU O CARIERĂ LUNGĂ

Aflat la cea de a XI-a ediție, după 21 de ani de la „primul gong”, festivalul organizat de Teatrul de Stat din Oradea și revista „Familia”, cu numele „Săptămâna teatrului scurt”, s-a bucurat acum de un larg sprijin din partea Ministerului Culturii și a Inspectoratului județean pentru cultură, a UNITER-ului, a Consiliului județean Bihor (aliat de nădejde, astăzi, al acestei inițiative), a Secției române a A.I.C.T. – Fundația „Teatrul XXI”. Dincolo de toate acestea, prin neobosiții membri ai „staff”-ului – în frunte cu criticul Dumitru Chirilă, poetul Ioan Moldovan, actorul Petre Panait, directorul teatrului orădean, secretarul literar Mircea Morariu, Elisabeta Pop, redactorul-coordonator al Fojii volante a festivalului –, maratonul teatral de la Oradea a beneficiat de solitudine permanentă, de competență veghe și de căldura atât de necesară unei sărbători în Casa Thaliei. Bine motivat din punctul de vedere al intențiilor programatice și al regulamentului de concurs (chiar dacă unele spectacole amenințau să depășească granița celor 90 de minute), descurajând din start festivul, veleitarismul sau orgoliile exacerbate, acest discurs artistic a dat seama și despre luminile, și despre umbrele artei spectacolului în momentul de față, definindu-se drept o contribuție remarcabilă la limpezirea și progresul vieții noastre teatrale.

Din repertoriu n-au lipsit valorile dramaturgiei românești, de la Caragiale și Eugen Ionescu, la Marin Sorescu și Dumitru Solomon. Din dramaturgia străină, am văzut piese de Edmond Rostand și Tennessee Williams, de Gogol, Bulgakov, Boris Vian. Dar și de Ștefan Țanev – **Cealaltă moarte a Ioanei D'Arc**, regizată de tânărul Corneliu Păvăloi și prezentată de Teatrul Național „V. Alecsandri” din Bălți (Republica Moldova), care a însemnat una dintre cele mai plăcute surprize ale

 Petre Panait în *Inimă de câine* de Mihail Bulgakov la Teatrul de Stat din Oradea (regia: Vitalie Lupașcu)

festivalului. Și dacă pe cea mai înaltă treaptă a podiului a urcat, cum poate era firesc, spectacolul unui „consacrat” – **Lecția** de Eugen Ionescu (Theatrum Mundi), în regia lui Horațiu Mălăele, care este și interpretul Profesorului (premiul pentru cel mai valoros spectacol) – , demnă de laudă și semnificativă pentru „mersul lucrurilor” în teatrul nostru este ofensiva tineretului. Acesta a obținut premiul ex-aequo pentru regia prin Mona Chirilă, cu **Regina Mamă** de Manlio Santanelli (Teatrul Național din Cluj-Napoca), și Anca Bradu, cu **Cei care făuresc imperii** de Boris Vian (Teatrul Național din Târgu-Mureș). Foarte tânăr este și Vitalie Lupașcu (absolvent ATF), cel care s-a străduit (și, în bună parte, a reușit) să ne ofere o incitantă adaptare după Bulgakov în spectacolul orădean **Inimă de câine**, pentru care a obținut un premiu din partea juriului prezidat de actorul și profesorul Mircea Diaconu. „Seniorii” și-au luat revanșa la interpretare, unde premiul pentru cel mai valoros rol feminin a revenit ex-aequo doamnelor Silvia Ghelan („Mama”, din spectacolul clujenilor) și Fábíán Enikő (protagonista spectacolului trupei maghiare din Oradea cu **Astă seară Lola Blau**); premiul pentru cel mai valoros rol masculin a fost încredințat (tot) ex-aequo lui Mihai Volontir (veteranul Naționalului din Bălți) și lui Petre Panait (interpretul lui Gogoloi din spectacolul orădenilor după Bulgakov), care repetă astfel reușita de acum doi ani. O bună impresie au lăsat și Damian Oancea, interpretul tulburătorului **Iona** din spectacolul Naționalului timișorean, tânărul Volin Costin, protagonistul spectacolului botoșănean cu **Insemnările unui nebun**, sau Varga Vilmos, în spectacolul trupei particulare Studio Kiss cu **Portarul răzbunător**, în timp ce, sub bagheta năstrușnicului Cristian Ioan, de la Teatrul de Nord din Satu Mare, actorii Daniel Vulcu și Radu Sas ne-au restituit cu mult aplomb, cu un histrionism bine stăpânit, comicul adeseori grotesc, de factură modernă al reprezentației cu **Cămila** de Dumitru Solomon. Un premiu pentru rol secundar (fără nominalizări) a obținut Gabriela Bacali în urma evoluției sale din spectacolul **Cei care făuresc imperii**, partitura sa fără cuvinte împlinindu-se printr-o admirabilă plasticitate a expresiei mimice și corporale.

Așa cum spuneam, „clișeele de viață” ale acestui festival nu au fost scutite de necaz. Mai întâi, absența (motivată) a Teatrului Național „V. Alecsandri” din Iași ori a Teatrului de Comedie din București. Apoi, absența (mai bine zis, inapetența pentru „teatrul scurt”) a unor importante colective artistice din țară, a celor mai importanți regizori, actori, scenografi. Dar nu numai atât. Festivalul a scos în evidență adeseori, chiar și în cazul laureaților, deficiențe grave: pierderea ritmului, pierderea „altitudinii” profesionale, prin concesii făcute comicului ieftin, vulgarității și chiar obscenității, chiar dacă aceste

Scenă din **Insemnările unui nebun** de N.V. Gogol la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani (regia: Ion Sapdaru); în centru, Volin Costin (Poprișcin)

din urmă aspecte au fost mai rare și nu au obținut nici adevizua juriului, nici bunăvoința publicului (sau invers). Multe discuții asupra acestui aspect a declanșat spectacolul băimărenilor cu **Conu Leonida față cu reacțiunea**, unde doi excelenți interpreți, Paul Talașman și Nicoleta Bolca, îndrumați de regizorul Anton Tauf într-un cadru scenografic de o fantezie delirantă, creat de Dana Urdă, pornesc într-un demers surprinzător, incitant, de o vitalitate și vioiciune aproape agresive, pentru ca, pe parcurs, să alunece în direcția greu de controlat a bufoneriei goale de semnificație.

Au fost și momente când excesul de zel, mostrele de teatralism, țipătul strident sau redundant ori pauzele nejustificate dintre replici, acea lentoare ostentativă au împiedicat accesul unor evoluții individuale sau colective către performanță. Unele „fragilități” s-au făcut simțite și în realizarea decorurilor. Au fost însă și dovezi de profesionalism, ca acelea aduse de Lia Maria Vasilescu (Târgu-Mureș), posesoarea premiului de scenografie, Vioara Bara (la spectacolul orădenilor cu **Inimă de**

SIMPLE NOTE LA UN ALT FEL DE FESTIVAL

Sub deviza **altfel – altceva – altundeva**, a avut loc la Iași, între 30 octombrie și 3 noiembrie 1997, „altFEST”, manifestare patronată de centrul SOROS pentru Artă contemporană, București și de centrul de Cercetare și Producție teatrală/UNITER, Iași (la care se adaugă și co-organizatorii: Centrul Cultural Francez – Iași, Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, Casa de cultură a studenților, Inspectoratul pentru Cultură al județului Iași, Consiliul Județean Iași).

Festivalul, despre care am putut afla chiar din programul-manifest că dorea să „mediatizeze fenomenul teatral neconvențional ca alternativă de manifestare a artei spectacolului; să elibereze din academismul excesiv facilitând exprimarea interdisciplinară a artelor în cadrul reprezentății teatrale; să contribuie la dezvoltarea și impunerea spectacolelor de teatru alternativ în spații neconvenționale; să ofere soluții pentru exprimarea artistică în contextul economic actual al țărilor din Centrul și Estul Europei...”, a reușit, la această primă ediție, să fie, mai mult, o nadă/provocare aruncată tinerilor creatori de teatru.

Un păienjenis de acțiuni a împânzit parcursul celor cinci zile, acoperind o bună parte din „geografia” orașului: mese rotunde pentru managerii culturali din Europa Centrală și de Est; workshop-uri (despre care nu vom ști probabil niciodată de ce se numesc așa și nu, mai simplu, în limba română, **atelier de creație**) pentru actori, coregrafi, scenografi, regizori; UNIPROF – curs practic de profesionalizare a actului critic; câte patru sau cinci spectacole pe zi... Sigur că, în aceste condiții, oricât de doritori am fi fost – noi, simplii invitați –, nu le-am putut cuprinde pe toate, alegerea făcându-se de obicei la întâmplare, întrucât companiile teatrale erau puțin sau deloc cunoscute. Nu ne plângem – toamna și frumusețea ciudat-melancolică a Iașului în acest anotimp ne-au fost însoțit pretutindeni! Totuși, multe reprezentații ne-au dezamăgit, fie pentru că producții absolut convenționale au fost „aruncate” în spații improprie numai pentru a putea fi înghesuite în normele impuse de organizatori, cum a fost cazul spectacolelor **Shantrapa – Riff – Raff** (Cafe-Theatre „Koleso”, Ucraina) sau **Buzunarul cu pâine** de Matei Vișniec (Compania Contemporania, București), fie pentru că, din aceleași motive, spectatorii erau uneori obligați să se așeze pe scenă – lucru destul de incomod și nu întotdeauna necesar. Alteori s-a întâmplat ca montările să corespundă perfect locului ales (**Marat-Sade** de Peter Weiss, al Institutului de Teatru și Film – Georgia, jucat la

Moment din *Cei care făuresc imperii* de Boris Vian la TN Târgu-Mureș (regia: Anca Bradu-Panazan)

câine) și Emilia Jivanov (la **Cei doi Pierrot** de Edmond Rostand, adus în concurs de Teatrul „Csiky Gergely” din Timișoara).

La această ediție de festival au lipsit colocviile, dezbaterile cu realizatorii spectacolelor ori cele consacrate destinului teatrului scurt, în special, și soartei teatrului, în general. În schimb, într-una din zilele pe care și Dumnezeu le-a dorit însorite în „Săptămâna teatrului scurt” (până în ultima noapte, când a început să ningă!), am asistat la o festivitate emoționantă și grea de durabile semnificații: Universitatea din Oradea i-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa domnului prof. dr. Ion Zamfirescu, pentru pilduitoarea activitate desfășurată, timp de aproape șapte decenii, în slujba teatrului, a învățământului, a culturii. Un fapt plin de tâlcuri și de învățăminte, o lecție în spațiul moral și cultural românesc, ori un semn de sănătate și normalitate, reconfortant nu numai pentru Casa Thalei, ci și pentru lumea „tranzitiei” noastre, încă în căutare de identitate, de „mai frumos” și „mai bine”.

ION PARHON

